

RELIGIO.

KATHOLIKUS POLITIKO-EGYHÁZI ÉS IRODALMI LAP.

BUDA-PESTEN, JUNIUS 24. 1851.

72.

HARMADÉVI FOLYAM.

Megjelenik e' lap hetenkint háromszor: kedden, csütörtökön és vasárnapon. Az előfizetési díj félévre postán 6; helyben 5 frt p. p. — Klófizetheti minden postahivatalnál, Pesten a' szerkesztőségénél (Zöldfa-utca, 319. sz.) és Hartleben K. A. könyvkereskedésében.

TARTALOM: Betekintés némely mult századi tervekbe. (Vége.) — Egyházi tudósítások. — Irodalom. — Politikai szemle. — Vegyesek.

Betekintés némely mult századi tervekbe. (Vége.)

Tudta a' dömölki apát, mit mond, midőn nem csupán fiui hódolatból, hanem az ügy' megállapítása végett is ajánlotta Sajgó Benedek főapátnak az akadémiai elnökséget. Tudnillik minden rózsaszínű kilátásai mellett a' vállalkozás' kerékforgatyuja még nem volt kellőleg biztosítva; hisz egy nagyszerű tanintézetnek felvirágoztatása és megszilárdítása roppant pénzalapot kíván, és erre az ajánlatok jöttek ugyan, a' mintjöttek, de bizony még a' mértéket meg nem ütötték. Kutfőim elhallgatják, hogy a' részvétre ajánlkozott monostorok minő feltételek alatt és mennyit biztosítottak legyen, adandó tanárokon kívül, az intézetnek, de azt mutatta a' következés, mikép a' tárgyalások még mindig főleg az alap körül forogtak. A' másik ohajtás, melly mindig hangosabb lett, és a' konfiak' áldozatkészségét némileg függve tartá, az intézetnek magyarföldre hozatalát illette, mert a' királyi helytartó tanács' indokolásában a' honi zárdák és birtokosok igen természetesen osztóztak. Azért a' nélkül, hogy az akademia Mannersdorfon meg is kezdetelt volna, új meg új tervek készültek ideszállításáról hol ez, hol más helyre, a' mint tudnillik itt vagy ott valamely nagylelkű alapító ajánlkozott. Eszterházy József hajlandóvá tette befolyása által rokonát Eszterházy herceget az intézetnek Kismártonba fogadására, mint egy levélből kitetszik; azonban ez hamar elejtetett, nem tudni, mi okból. Legczélszerűbb-, legkönnyebbnek látszék az intézetet valamely birtokos szerzetre ruházni, mellynek egyénei és pénztehetségei a' kellékeket megvállanák, mire a' sóvári egyetem például szolgált. De az akkori körülményekben bármellyik rend is elégtelennek érezte magát a' tengerköltiségre, miután a' nem régen dult kül- és belháboruk által vagyonuk' nagy részét elvesztették, most pedig az ausztriai örökösödési háboru hasonlólag sok segílyt igénylett. Szentmárton különösen érezte a' török és kuruczháborunak gyász eredményeit, mellyekhez más szerencsétlenségek is járultak. Nem csoda tehát, ha Sajgó főapát két három magyarázatra sem tudta megérteni a' tervezetet, kívált miután az általa

megkérdezett szentmártoni convent is, ideiglen, a' be nem avatkozás mellett nyilatkozott, így válaszolván sept. 1. 1742. „Kitünő atyai kedvezésben részesztette fiait, és mindegyiküket különösen megvigasztalt mélt. és főtiszt. uraságod, midőn a' főtisztelendő dömölki apátnak a' közjóra vonatkozó levelét velünk közölni kegyeskedett, melly a' Mannersdorfra szánt akademia' föllállításából rendünkre közhasznót, a' tanügyre haldást, a' kath. hitre erősbülést ígér háramlandónak. Méltóságod ugyanazt ohajtá kormányzásának kezdete óta, azért fiait külső egyetemekben és atyai szorgoskedással nevelte, hogy ezek visszatérvén valamikor megerősítsék feleiket, a' néppel üdves tanulságokat közöljenek, és a' tévelygőket egyenes uton jární tanítsák, a' minthogy annyi lélek' megtéréséből monostorunk' körében ezt örömmel szemléltük is. Ugyanarra látszik törekedni a' tisztelt dömölki apát ur is, kinek szándokait, és üdves kívánatait nincs, a' ki nem dicsérné... Mindazáltal csekélységünk szerint megfontolván a' dolgot, a' tölünk kívánt véleményt teljes hódolattal és fiui tisztelettel ekkép nyilvánítjuk: hagyjuk t. i. a' főtiszt. dömölki apátot gazdagabb kolostorokkal a' vállalatot elkezdni, és az akademiát létrehozni. Ha aztán úgy találjuk, hogy az evangéliumi óvatosság szerint a' költséget nyugodtan (sedens) jól fölszámította annak kivitelére, mit apostoli buzgalmu lélekkel fölkarolt: könnyen hozzájárulhatunk mi is, méltóságodnak minden üdvest ápoló készsége mellett, és nem engedendjük a' közönségre nézve olly hasznos intézetet egyhamar összeroskadni, 's majd gyenge tehetségünkhez mért örökös segílyt ígérhetünk.“ — Ettől különböző tanácsot kapott a' főapát másfél hónap mulva a' többször dicsért országbíró Eszterházy József gróftól, kinek levele így hangzik: Bécs, oct. 18. 1842. „Méltós. 'stb. Az egész Magyarhont lekötélték maguknak azon főtiszteletű nagyságos apát urak, és zárdák, kik a' Magyarországon föllállítandó lovagársulat és akademia' részére tanárokat állítani és el-tartani ígérkeztek. Melly ígéretet a' nagymélt. királyi helytartó tanács nem csak hálás szívvvel fogadta, hanem egyszersmind legérzékenyebb és hathatós föliratot terjesztve ő felségéhez, két kézzel fogadandónak ítélte, alázattal könyörögvén, hogy e' kegyes intézetet ő

felsége az ezen ország iránt viseltető anyai indulatánál fogva kegyesen elősegíteni és pártfogolni méltóztassék. Én részemről valamint a' dömölki apát urnak mindég kedveztem, és némileg pénzzel is segitettem: úgy minden tehetségemet az említett lovagtársulat és akademia' megalapítása- és gyarapítására mind az udvarnál, mind az országban, és Eszterházy herczeg rokonomnál annál inkább fordítandom, minél jobban érdemli azt a' benedeki rend, melly Albert, Gellért és más apostolok által az evangeliumnak első fáklyáját Magyarországon meggyújtotta, 's most is a' nemes ifjuságnak az új akademiában végzendő nevelése által az eretnokségeknek lassankinti kiirtására apostoli buzgalommal törekszik; miből a' rendre annyi fény árad, olly nagy honfiai érdem, hogy az ország' rendei ezen vállalatnak örök dicséretére, és méltánylására kötelezvék maradnak. Mivel pedig a' főbb kellékeknek a' rend általi megigérése után csak az egyen mulik az ügy, hogy a' sóvári egyetem' mintájára valamelly tehetősb, és pedig magyarhoni apát fogadja el a' mondott akademiának elnökségét, kia' testgyakorlati mesterek' ellátását megalapítsa, 'sa' dömölki apátnak első költsékezésnél segédkezet sikeresen nyújtani sziveskedjék; a' többi apát urak pedig vagy törődött koruak, vagy a' bécsi és sóvári egyetemekhez szövetkezve lévén, azt nem teljesíthetik: ellenben méltóságod e' hivatalra legalkalmasbnak ítéltetik, és különben is a' főtiszt. dömölki apátnak házi atyja, kihez neki egyedül folyamodnia kell, 's ki fiát illy ügyben el nem hagyhatja: annál fogva méltóságodat nagyon kérem, hogy ez atyai készségben őt részesíten, és a' dolog' siettetésére ama' terhet magára vállalni ne vonakodjék, " 'stb.

Nehéz volt illy hatalmas biztatásokat föltétlenül elutasítani, kivált miután a' kir. udvar az ügy iránt folyvást kedvezőleg nyilatkozott. A' szerzetes rendek tehát részökről ígértek ugyan vállalkozást: de könnyebbségükre megpendítették az elpusztult apátságok' javainak törvényszerű visszaállítását, mellyek a' háboruk alatt elfoglaltatván, most egy részben idegenek kezében voltak. Ezt ugyan már azelőtt is követelték, de most az elvállalandó új teher' fejében még kedvezőbb alkalom mutatkozott reá. Többi között a' földvári apátság kívántatott, mellynek elég bő jövedelmei által az intézet állandó alapján érezhetőleg segítve lett volna; mert a' földvári jószágok' kormányzója tiszti számadásokból kikerítette, hogy az apátság' évi jövedelme 27,000 forintra rug. A' dömölki apát oda tudta vinni a' dolgot, hogy a' földvári apátság, sőt még más két egyházi javadalom is, mellyeket azonban el kellett hallgatnia, a' kormány' részéről megígértetett. Már ezen föltétel alatt első volt Robert a' cisterci rendű szentkeresztli apát, ki az intézet' létrehozására ajánkozott; miről midőn Odo apát Bécsből ápril. 10. 1743. tudósítaná a' szentmártoni főapátot, hozzátette, miszerint mind Bécsben, mind Pozsonyban a' helytartótanácsnál sokan sajnálatukat jelenték a' fölött, hogy ő méltósága illy dicső célra vállalkozni vonakodik, holott inkább szeretnék őtet az intézet' élén tudni, mint mást. De Sajgó szép szavakra nem sokat hajtván, biz-

tosan akart haladni, 's ekkép felelt Odónak: Szentmárton, ápril. 20. 1743. „Alig hihetem, hogy valami jószág engedtessek uraságodnak, mellyből az olly nagy műre szükséges költségek kikerüljenek. Ugyanis a' lefolyt 20 év alatt, mióta keresztmet viselem, sokat, főltte sokat sürgettem szent szerzetünk' jószágainak és apátságainak visszaállítását; előadtam jogainkat; a' hadijog' megváltására nem megvetendő összeget ígertem; a' tévelygők' következhető megtérését és más lelki hasznokat kimutattam: még sem nyertem semmit. Ha tehát abban, mire jogigényeim voltak, olly sok folyamodás után sem boldogulhattam: minden jogalap nélkül kérni efféle jószágot, épen nem látom célra vezetőnek. Azt pedig még kevesbbé tehetem, hogy e' kevés jószágot, mellyet szent szerzetünk még bir Magyarországon, az alapító' szándokán kívül illyes külső alapítványra egészen kimerítsem, és elpazaroljam. Lássá a' főtiszt. szentkeresztli apát ur, valljon van-e illy nagy vállalatra szükséges költsége. Az én apátságomat az idő'sérelmei annyira kifosztották, hogy mostanáig sem győzöm eléggé felruházni. Megfosszszam-e öltönyétől, 's idegennek adjam azt? avagy elvegyem-e a' fiuk' kenyerét 's külsőknek osszszam ki? Távol legyen ez tőlem. *) Szép dolog bizonyára egy nemes akademia, de üdvesb és az embereknek sokkal ajánlhatóbb az erkölcsnek és keresztény tökélynek iskolája. Ennek lévén én fogadalomból és köteleességből olly sok éven át tagja, kell-e, hogy most öregségemre a' kecses Rachelt elutasítva, ezen Lia után esenkedjem, 's fiainak fölékítésére magamat az örök szolgálat' bilincseivel lekössem?“ 'stb. Szóval: Benedek főapát a' földvári apátság' átengedését nem hitte. Mihelyt azonban látta, hogy ő felsége minden hadi viszályok közt is olly nagy hajlammal viseltetik a' tervezett akademia, 's ezzel együttjáró kath. nemes társulat iránt, miszerint a' földvári apátságot annak alapjaul csakugyan elrendelte, sőt, hogy a' szentkeresztli apát annak fejében az intézet' létrehozására már előleges költségeket is tesz: a' hozzá intézett sürgetéseknek leginkább azon okból kezdett engedni, nehogy sz. Benedek' rendétől, mellynek javára alapított a' földvári apátság, ez eltulajdoníttassék, 's úgy a' még fenmaradt jogai egy csorbával többet szenvedjenek. Megtette tehát az ajánlatot, de olly csinján és ovatosan, hogy föltételeit Bécsben némelylek arra magyaráznák: nesze semmi, fogd meg jól. „Super eis perlectis, irja a' dömölki apát, omnes ministri caput rotabant, dicentes: easin generalibus et ambiguis terminis consistere, nec a conventu subscriptas esse.“ Ezen ajánlatban, melly Bécsben kelt octob. 20. 1743., többi között a' főapát Győrbe kívánja az intézetet helyeztetni; mert úgy mond, Győr az ország' kebelében legalkalmasb helyen fekszik; a' honi ifjuságnak könnyű az odamenet, Ausztriától pedig nincs messze. A' város tiszta, a' levegő jó és egészséges, az élelemszerek, orvosok és gyógyszerészek könnyen

*) Sajgó főapát több plebániát alapított, 5 szentegyházat és 3 monostort kijavított, bővített, fölszerelt; 12 új templomot épített és szükségességekkel ellátott, végre 46 évi kormányása alatt Fuxhoffer szerinta' szegényekre 500,000 forintot kiosztott.

kaphatók, a' szükséges épületek állanak, és könnyebben átalakíthatók, mint ha újból kellene épülniök. E' végre ő a' rendnek gyönyörű házat, és a' szomszéd Zichyféle házat szánta, mely 20,000 forint- és 100 aranyon árultatott. Ezen épületeket előlegesen csak arra akarta alkalmazni, hogy bennök a' tanárok lakhassanak, és előadások már jövő ősszel tartathassanak. Azt pedig, hogy az összes nemes ifjuság rendezett növekedépen bennök szabályszerűleg együtt lakhassék, későbbi átalakításra tartotta fen. Továbbá kívánja az intézetet királyi akademiának nevezetni, és mindazon jogokkal felruháztatni, melyekkel más nemes akademiák birtak, egyszersmind fölhatalmaztatni minden tudomány és művészet' tanítására, melyek a' nemes ifjúsághoz illenek, és ezen országban szükségesek.

Azután: minthogy az intézet' alapja sz. Benedek rendi apátságokból fogott állni, kéri, hogy annak kormányzása ugyanazon rendre bizassék, 's örökös elnöke mindig a' szentmártoni főapát legyen. A' földvári és más benedekrendi apátságokra nézve, melyeknek javai idővel talán hasonlólag hozzácsatoltatnának, oda nyilatkozik, hogy az olyan apátságok' székhelyein, a' lelkipásztorság és isten-tisztelet' javára, ugyanazon rendi szerzetesek Prioratus czim alatt a' jövedelem' egy részéből tartassanak, 's úgy az alapítók' istenes szándoka némileg teljesítettén, a' hazának mind lelki, mind ideiglenes haszna előmozdittassék. A' földvári apátság' birtokjogába tétleg be akar igattatni, fenhagyva mégis az akkori javadalmasnak (ágostai püspöknek) a' haszonvételt az ideig, melyre neki már azelőtt engedtetett. Mivel pedig csupán a' földvári jószágot e' nagy célra nem véli elegendőnek ő addig, míg talán több alap engedtetnék az intézetnek, ideiglenesnek tekinti az akademia' elrendezését, nagyobb-szerű kifejtését pedig fokonként és idő' haladtával igéri eszközöndőnek. Ajánl könyvtárt, természettani műszertárt, orvost, sebészt, külföldről hivandó némely egyéneknek utiköltséget, valamennyi tanárnak és mesternek évdíját, részint 600, részint 400 forintból állót, az étteremnek, pincének, konyhának teljes felszerelését, 'stb.

A' királyi felség ezen legfensőbb helyre benyújtott alapítványi ajánlatot már nov. 7. 1743. közlé a' kir. helytartótanáccsal, következő kegyes leirattal: „Főtisztelendő, tisztelendő, tekintetes, és kedves hűveink! Kegyesen vettük ezen kir. helytartótanácsunknak alázatos véleményét a' Magyarországon ujonnan állítandó, és a' nemes ifjuság' kiképzésére szolgálendő akademia és az erre vonatkozó, előbb ugyan a' dömölki apát, későbbben pedig az Ausztriába kebelezett szentkeresztii és Magyarországon létező szent-gothárdi apát által előadott terv iránt, mely vélemények nekünk múlt évi dec. 15. és folyó évi áprilho' 5. fölterjesztettek. Azoknak vétele után érkezett egy más nyilatkozat, melyet a' Pannonhegyről nevezett szentmártoni főapát ugyanazon nemes akademiának Magyarországon, Győrben szándoklott föllállítása iránt a' legközelebbi múlt napokban nekünk alázatosan benyújtott. Mely nyilatkozatot a' többi hűségtekkel már közöltékhez hasonlólag, a' végre ítéltük önökkel kegyel-

mesen közöndőnek, hogy mind a' föllállítás' helyére, mind az említett nyilatkozatnak többi pontjaira nézve véleményüket gyorsan elkészíteni, 's nekünk a' kiadandó további legkegyesebb határozat végett fölterjeszteni el ne mulasztassák. Kik egyébiránt 'stb. Mária Theresia. Gr. Batthyány Lajos. Koller Ferencz.“ Hódolt a' kir. helyt. tanács a' felséges akaratnak, 's már dec. 3-án 1743. véleményét fölterjesztette, mely ugyan nincsen irómányaink között, mindazáltal egyéb körülményekből kitűnik, miszerint a' helytartótanács, ha tán némi változtatással is, de nagyjában a' főapát ajánlatát elfogadhatónak ítélte, mit a' szentkeresztii apátnak ez idő' táján kelt panaszos levele erősít. Most azonban az ügy Bécsben végképen fönakadt; minő befolyások által, vagy milyen nehézségek miatt? nem világos. A' dömölki apát három hónap mulva, t. i. mart. 15. 1744. ezt írja Pozsonyból a' főapátnak: „Mindaddig az akademiai ügyről semmi bizonyost nem írhattam; mert az előadás (referada) mai napig a' királynénál függ, és méltóságod' gyanuja nincs alap nélkül. A' helytartótanács nyugtalan az olly hosszú késedelem miatt.“ Csakugyan a' kir. helytartótanács majus 13. 1744. újabb feliratot küldött ő felségéhez, melyben a' kegyes kir. határozatot a' főapát' ajánlatára esedezve sürgeti, de hasztalan. A' fonal egészen megszakadt, a' tárgyalás elnémult, úgy, hogy tíz hónap mulva, mart. 13. 1745. a' dömölki apát ezzel vigasztalja magát: „Az akademia' ügyét Magyarországon Istenre bízom, 's már nem is hallok róla semmit.“ — Az akademia elbukván, hihetőleg a' katolikus egyelet sem lépett életbe, hanem csak terv maradt, és jámbor óhaj, legalább a' pannonhegyi levéltárban semmi sincs, a' mi létrejöttét és működését bizonyítaná; azonfölül Odo apát mindig az akademiától függesztette föl e' társulatot. Meglehet ugyan, miszerint a' kir. tanintézettel nem boldogulván, utóbb külön is iparkodott a' társulati tervet valósítani, és mint Fleury' egyháztörténetében előadatik, némi pótlékel Dömölkön magánoktatást nyitni a' nemes ifjak' részére, mi onnan gyanítható, mert a' történetíró által közölt tervben ép azon évre tétetik a' társulat' föllállítása és a' magánoktatás' megnyitása Dömölkön, melyben az egész ügy Bécsben zátonyra jutott, t. i. 1744-ben. De azonkívül, hogy akkor Dömölkön a' helykörülményekben sok nehézség lehetett, ha mégis ohajtása teljesült volna, a' győri püspök ama' főlebb idéztük és 1750-ben kelt hivatalos okiratában arról Odo apát' dicséretére különös említést bizonyosan tett volna. Mit mondjunk tehát Fleury' folytatójáról, ki olly szép történeti színben adta elő az országos kath. egyeletet, mint már 1744-ben virágzott? Alkalmassint keresett mindenfelé anyagot az ő történelméhez, és mivel négy évi vajadás egy nagyszerű kath. társulat' eszméjével nyom nélkül el nem enyészhetett, és a' historiába jól illett: közölte azt úgy, mint talán legutolsó stadiumában szárnyszeggetten találta, a' nélkül, hogy a' kivitelt nyomozta volna. Mint láttuk, a' társulat' középpontja is ott akart lenni, hol a' tervezett kir. akademia; ennek székeül pedig különféle hely terveztetett ugyan, de Dömölk épen nem. Ez tehát csak akkor csuszhatott, mint kath.

társulati középpont, a' tervbe, mikor az akademia a' többi térről már leszorított. Minden bukása mellett ez úgynek az a' vigasztaló van lefolyásában, miszerint egy század előtt legfényesb nemes családok a' katholicismus mellett nyíltan és erélyesen buzgólkodni, honfiúi érdemnek tartották. Hát az 1848-iki kath. egyesület dicsekedhetett-e hasonszellemű pártfogásukkal? Valljon lesz-e, ki ezen utóbbinak érdekesb részleteit, mellyeknek nagy lehet bősége, hiven elbeszéli?

'S most Döbrenteként, még egy gondolatlebbbenést. Koptik apát kettőt akart kivinni, szent István' lovagrendének visszaállítását, és egy nagyszerű nemes növelést, mellyből utóbb szélesb alapon tudományegyetem válhatnék. És ime meglett mind a' kettő. 1764-ben fölállott a' sz. István király' rendje, 1769-ben pedig a' nagyszombati akademia szélesebb és egyetemi alapot nyert, mellynek föntartására többi között épen a' földvári apátság engedteték, mikép már 1743-ban Odónak eszközzésére határozatba ment. Sőt utóbb az egyetem mellett még egy nemes akademia — Theresiana — diszlott a' budai kir. várban. Az eszmekapcsolat, ha merésznek látszik is, nem alaptalan. Igaz, hogy a' dömölki apát mind a' szent István' rendjének, mind a' tanintézetnek szorosan vallási zománczot akart adni, és mindkettővel a' kath. szellemet teljesen összeolvasztani, ő tehát a' halála után (melly 1755. történt) felállított két intézetet e' tekintetben határozottabb, és más alakban képzelte: mindazáltal maga a' sz. István' rendjének fölállítási oklevele, és szabályai ujjal látszanak mutatni Koptiknak némelly eszméire, sőt kifejezéseire. Így többi között a' sz. István' rend' szabályainak bevezetésében ezek állnak: „Semmit sem véltünk illendőbbnek lenni annál, ha mi ezen polgári rendet sz. István apostoli király' dicső nevének szentelendjük, és azt arról nevezendjük, ki tudnillik ezen országot, mellyet mi most örökös joggal birunk, bölcsesége és erősszívűsége által alapította, erélyével pedig és ájtatos buzgóságával megerősítette; hogy ekkép nemcsak a' szent magyar király iránt viseltető tiszteletünknek és buzgóságunknak nyilvános bizonyosságát adjuk, hanem egyszersmind az előidőkben általa alapított lovagrendnek emlékezetét is feléleszszük.“ A' szabályok szerint a' nagymesteri méltóságot mindenkor az uralkodó fejedelem viseli; utána pedig két más főhivatalnok foglal helyet, egy az egyházi rendből, másik a' világiból, amaz a' rend' főpapja, emez cancellárja. A' tagok csak nemesek, vagy egyháziak lehetnek, mind úgy, miként a' dömölki apát tervezte volt. Ellenben kimaradt a' hitterjesztés, a' havi szent gyónás és áldozás, a' templomok' kijavítása és ellátása, stb. Nem ment tehát a' sokszor említett dömölki apátnak igyekezete egészen füstbe, magva kikelt, noha ő már nem láthatta gyümölcsét. Márkfi Samu.

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK.

Magyarország.

Tab, június 13. Milly jó, milly édesen megnyugtató a' tudat, hogy a' lefolyt szomorú nemzet-harcz után, e'

szorított körülmények között, az ármányos korszakban nem igen fogyatkozott, sőt inkább növekedett Jézus' hiveiben a' hitbuzgalom. Illy vidító buzgalomnak voltunk tanúi június' 4-én, midőn főkegyházunkban, Torvájon kerületi alesperes t. cz. Reperger Pál ur két keresztet szentelt fel. Melly alkalommal a' működő esperes ur a' megváltás' felszentelt jele alatt tartott a' néphez beszédet, a' szónoklat' igazi avatottságával megmutatva a' népnek, hogy egyedül egy kincse van, melly őt az élet' minden viszonyain míg e' siron túl is kíséri, tudnillik a' religio. Felhívta az özvegyeket, árvákat, az öregeket, a' világi nyomortól roskadozókat, hogy Jézusnak e' szent keresztje alá seregelenek, itt kérendők irt sebeikre. E' kereszt legyen szüntelen dicsekvésük' tárgya; felhívta a' népet, hogy az előjáróknak, a' törvénynek legyen engedelmes, mint Jézus volt; hogy imádkozzék e' kereszték alatt, a' kereszték és a' templom' kegyes urnőjeért, t. özvegy Gothard Istvánnő, született Kovács Borbála asszonyság-, a' vallás- és hazának e' jó leányáért, ki a' keresztet szép költséggel felállította egykori jobbjai' számára; ki örömeinek teljét csak akkor élvezi, midőn e' szeretett kath. népet látja hitében erősnek. Ajtatos hivek! kik e' körmenet' alkalmával annyi szép buzgalmat 's egyedül üdvözítő hitünkhozi annyi hő ragaszkodást nyilvánítottatok, urnőtök' e' kegyét szebben nem viszonzhatjátok, mint ha naponkint kérenditek az özvegyek' pártfogóját, sz. Máriát, hogy érte sz. Fiánál közbenjáró legyen. Megmutatá végre, hogy nem bálványozás az, mikor az ajtatos kath. hívő Jézus' keresztje és a' szentek' képei előtt térdre borultan imára kulcsolja kezeit; mert nem azt a' lelketlen fát vagy festményt, hanem igen is lélekben tiszteli azt, mit a' fa vagy festmény elébe ábrázol. Hogy a' jeles szónok urnak keneteljes szavai sem utféltre, sem közsiklára, sem tövisék közé, hanem a' vallásos szívek' termékeny földjébe estek, tanusították a' körülállók' szemeiből forrászott meleg könyeik; hogy számukra hervadhatatlan koszoruk sarjadjanak, szivből kívánom. N e m e s J ó z s a, tabi káplán.

S z a t m á r megyéből, jun. 14. Az erkölcsi életben illő, mikép a' jó tettet nyilvános elismerés kövesse. Nem csak én, kinek ismerni van szerencséje magas lelkületét a' férfinak, hanem többek ajkai hangoztatják, hogy a' szatmári g. kath. lelkész, nt. G. J. ur minden őt fölkereső ügyefogyottaknak valódi atyjuk; érezvén is jótékonyágát az illetők, nem szűnnek meg áldást halmozni jótévőjükre; különösen pedig a' szegényebb sorsu tanulók járulnak hozzá, kik közül némellyeket élelemmel, másokat ruházattal lát el, 's nem késik felhasználni minden alkalmat, miszerint ezen ifjakat bölcs tanácsa 's oktatása mellett, az erkölcs iránti leghőbb vonzalomra 's szeretetre lelkesítse, mi által ők szellemileg élvezvén a' tápot, feledik sorsuk' nyomorát. Nekem is van alkalmam ismerni több oly derék fiatalokat, kik már alkalmazásban lévén, a' tisztelve érintett férfiú' irányában a' vett jókért hálás köszönettel 's emlékezettel lenni maig sem szűnnek meg. Tizennégy éve telvén el, mióta Szatmár városában hiveinek lelki üdvére 's legnagyobb szívvörömeire folytatja e' jeles papi egyén lelkész hivatalt, kitünő egyházi szónoklata, 's a' néppel jó bánásmódja által, oly ritka bizalom- 's közszeretetre érdemesített, millyennel csak az igaz kath. hivek ragaszkodnak lelkipásztoruk iránt. Közohajtásunk vala, hogy ezen derék férfiú a' tanító pályára alkalmazzassék; azonban ő jelenleg ker. esperestnek neveztetett ki, melly kegyes intézkedését mélt. püspökünknek nem lehet eléggé megköszönni; miután kivált a' mostani időszakban átlátjuk, hogy az illy hivatalok' betöltésére szentegyházunknak mennél erélyesebb egyéniségekre van szüksége. Sajnos, hogy e' jó pap, a' forradalom alatt némelly elleneitől méltatlanul sértetett meg; de ő békével türvén a' bántalmat, a' nélkül, hogy azt visszatörölte volna, volt elleneinek lelkéből megbocsátott.